

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 48

ZATERDAG 29 NOVEMBER 1930

Foto C. J. Steenbergh

HUIZE BUITENLUST. DETAIL VAN DEN VIJVER BIJ DEN WILG EN DEN ELS

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE GELAATKENNER, DOOR HOWARD FIELDING (2) .	BLZ. 566
DE TUIN VAN HUIZE „BUITENLUST” TE OUD-LOOS- DRECHT (GEÏLL.), DOOR TINE COOL	BLZ. 565, 568—569
TUSSCHEN AVOND- EN MORGENLANDEN, DE BUL- GAARSCHHE HOOFDSTAD (GEÏLL.), DOOR A. J. V. BOMMEL	BLZ. 570—573
HOE SINT-NICOLAAS' VERJAARDAG VROEGER BUITEN GEVIERT WERD, DOOR M. Z.	BLZ. 571
DE WONDERBOOM (GEÏLL.), DOOR B. E. BOUWMAN BLZ.	573—574
HOLLANDSCHE WINTERS, DOOR MARYANNE VAN LOCHEM	BLZ. 574
DE DAKTUIN BIJ SELFRIDGE (GEÏLL.), DOOR R.	BLZ. 575
FRANSCHHE TRUFFELJAGERS, DOOR G.	BLZ. 575
BOEKBESCHOUWING (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN BLZ.	575—576
ADAM IN 1929, DOOR BURT McCONNEL	BLZ. 576

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adres-
seeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam,
stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holke-
ma's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de
toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke
naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

DE GELAATKENNER

2) DOOR HOWARD FIELDING

MORSE bedacht een handig plannetje waardoor, zonder medeweten van den boekhouder, een deel van Warren's deposito's op Eldred's rekening werden geboekt. Dat gebeurde ook en daaraan werd het geld opgevraagd en op de beurs besteed aan aankoop van fondsen op grond van een raadgeving, waar iedereen had kunnen invliegen. Laten wij Morse de eer geven te erkennen, dat hij een speculatie deed, die absoluut veilig leek en die niet slaagde door een toeval zoo vreemd en zoo onverwacht, dat de winners er even verbaasd over waren als de verliezers.

Daardoor verloor Morse de achting voor zichzelf niet en was hij in staat zijn macht over Eldred te behouden, zelfs tijdens den schok van de ramp. Niettemin stonden ze nu beiden voor een tekort van twee-en-zestig duizend dollar, dat ze niet bij machte waren bij te passen.

Warren stortte niet langer bedragen waarmee geknoeid kon worden. Er was geen geld voor een nieuwe speculatie, waarmee zij hun verlies hadden kunnen inhalen. De dieven waren hulpeloos en moesten den dag afwachten waarop de diefstal zou worden ontdekt.

Er zijn tal van banken die hun cliënten maandelijks opgave van den stand hunner rekening zenden, maar de Realtors deed dat niet. Als Warren er om zou vragen en reclameeren, zou hij zich in de eerste plaats tot Morse zelf wenden en wellicht kon deze dan een leugentje bedenken, waarmee hij zoo een goedgeloovigen klant met een kluitje in het riet kon sturen. Maar dat zou op z'n best uitstel van executie zijn; als Warren bleef leven, moest het bedrog onvermijdelijk aan het licht komen.

Stierf hij echter, dan zou zijn heele vermogen aan Eldred toevallen. De dieven wisten heel goed, dat Warren geen testament had gemaakt. Hij wachtte op zijn advocaat, die

uit Europa moest terugkomen — waarschijnlijk in September. Dan zou Eldred niet tot erfgenaam worden benoemd, maar op het oogenblik was hij de vermoedelijke erfgenaam.

Als Warren stierf vóór hij een testament had gemaakt, zou een zwakke misdadiger, die geheel in Loren Morse's macht stond, bijna twee millioen erven.

HOOFDSTUK III

HET GEWILLIGE INSTRUMENT

In zoo een toestand kwam de verleiding tot moord als vanzelf in Morse op. Ze werd dringender en beslister en nam meer praktische vormen aan door een omstandigheid, die wij nog niet verteld hebben.

Korten tijd nadat Warren Eldred gastvrijheid had verleend, had hij het bestaan ontdekt van nog een bloedverwante, een jonge vrouw, die in Boston woonde. Een oude twist had Mr. Caverley vervreemd van dien tak van de familie, waarvan Warren veronderstelde dat ze was uitgestorven. Maar eens op een dag vond hij een nauwelijks leesbaar briefje, blijkbaar nog niet oud, waaruit hij kon opmaken, dat iemand Mr. Caverley verzocht had een bloedverwante, Constance Malone genaamd, bij te staan.

Zij was niet zelf de schrijfster van het verzoek, dat afkomstig bleek te zijn van een verpleegster in een ziekenhuis waar Miss Malone drie maanden tevoren ziek scheen te hebben gelegen. Voorzover Earl kon nagaan, was er echter geen hulp verleend.

Vermoedelijk, dacht hij, is het verre familie. Maar daar hij een voorliefde had voor de Ieren en de naam hem aantrok, bracht Warren een middag en een avond door met vergeefsche nasporingen naar het adres van het meisje. Toen hij merkte, dat hij op die manier niet opschoot, pakte hij zijn valies en ging naar Boston.

Voor den ochtend om was, was hij er achter gekomen dat zijn nicht als caissière werkzaam was in een druk warenhuis met eenheidsprijzen van vijf, tien en vijf-en-twintig cent. Een lang meisje, veel te mager, bleek en met ingevallen wangen, maakte zij toch den indruk op hem van bijna een schoonheid te zijn. Zij had prachtig, lichtbruin haar, zacht en golvend en Iersch-blauwe oogen met lange wimpers.

Maar haar bekoorlijkheid maakte op dat oogenblik geen indruk op hem; hij verontrustte zich om den blijkbaaren toestand van haar gezondheid en om het harde, opgejaagde werken, dat ze moest doen. Hij wist toen nog niet dat zij iedere week één — en soms twee — avonden moest overwerken, maar hij zag dat dit baantje haar langzaam sloopte en dat Grootvader Caverley's geld gevaarlijk laat te hulp kon komen.

Hij moest wachten voor hun eerste gesprek kon plaats hebben, daar de tengere nicht het razend druk had en in dien tusschentijd besloot hij haar naar New York over te brengen, al moest hij haar daarvoor laten ontvoeren. Het was duidelijk, dat zij goede geneeskundige hulp noodig had, wilde zij gered worden van den dood aan uitputting; en hij moest er het oog op houden om toe te zien, dat haar niets ontbrak.

Toen hij zich tenslotte aan haar voorstelde, nam zij het kalm op en bewees in taal en optreden, dat zij een vrouw van beschaving was. Zij had ook werkelijk gestudeerd tot den dood van haar vader — die veel had verdiend en nog meer uitgegeven — het meisje en haar moeder plotseling in armoede had gestort. Zij had gelezen van Mr. Caverley's overlijden en van den inhoud van zijn testament en zij begreep wel, dat de neef-millionnaire haar niet had opgezocht alleen om haar goeden-dag te komen zeggen; toch was zij niet bijzonder lief voor hem; niet meer dan een aangeboren vriendelijkheid wettigde.

Zij gingen dien middag samen dineeren en dat was de eerste behoorlijke maaltijd die nicht Conny in drie maanden had gegeten. Zij verdiende maar net genoeg om in leven te blijven en betaalde met vleesch en bloed haar schulden — schulden waartoe ook behoorde de zerk op het graf van haar moeder. Zij was heel ziek geweest — dat was in den tijd toen de verpleegster in het geheim een beroep op Grootvader Caverley had gedaan; — en sinds zij uit het ziekenhuis was ontslagen, had zij haar jong lichaam laten verhongeren juist in den tijd dat zij op krachten moest komen.

Earl wist niets van dat alles. Hij had de verpleegster niet gevonden en had alleen van iemand in het ziekenhuis het adres van zijn nicht gekregen. Tijdens het diner vermeed hij

iedere toespeling op haar gezondheidstoestand; want hij had met een oogopslag gezien, dat zij nooit naar New York zou willen gaan om daar als invalide op zijn kosten te leven. Zou ze erheen willen gaan als zijn secretaresse?

„Noem het hoe u wilt”, zei hij. „Ik heb iemand nodig om mij te helpen; iemand die ik kan vertrouwen”.

Natuurlijk beweerde zij de bekwaamheden te missen, die hiertoe vereischt werden; maar Earl had dien middag besteed om een positie uit te denken, die ieder eerlijk en verstandig meisje kon bekleeden. Nicht Conny kon niet beweren, dat ze niet eerlijk was en als de ontwikkeling waarvan ze blijk gaf haar werkgever voldoende toescheen, viel daar niet verder over te praten.

Wat haar eigenlijk tot toegeven deed besluiten, was de man zelf. Hij won volkomen haar vertrouwen. Earl had een bijzondere gave om oprecht hartelijkheid te betuigen; iedereen — zelfs Loren Morse — vond hem sympathiek; en het behoeft ons dus niet te verbazen, dat hij een meisje, dat noch bloede, noch achterdochtig was wist te overreden om een betrekking bij haar bloedverwant te aanvaarden.

Toen hij weer in New York was, richtte Earl de kamers voor nicht Conny in het groote huis in. Hij had haar niet durven zeggen, dat ze daar zou wonen, maar hij was er van overtuigd, dat haar gezondheid eischte, dat zij het goed en comfortabel zou hebben.

Om alle kritiek te voorkomen, nam hij een dame in betrekking van goeden huize, die tot voor korten tijd chaperone in een jonge-dames instituut was geweest. Hij rekende op haar om de adviezen van den dokter om te zetten in een niet-opvallenden en goeden leefregel.

Hij had zijn nicht zoo ver gekregen, dat zij geld van hem had aangenomen om haar schulden te betalen en nog wat over te houden voor kleeren en kleine kosten; hij had alle lasten van haar schouders en alle zorgen van haar kussen genomen. Vaak kwam het beeld van den sprookjesprins bij haar op, maar zij vreesde noch voor hem, noch voor zichzelf, noch voor wat de toekomst mocht brengen.

De gedachte aan George Eldred of aan Loren Morse kwam niet bij haar op, omdat ze nooit van hen gehoord had. Het geluk en het goede voedsel werkten wonderen bij het meisje, reeds in zoo'n korten tijd als tien dagen; en toen Earl haar aan het station afhaalde, stond hij versteld om de verandering, die bij haar had plaats gegrepen.

Maar niet minder geschokt was George Eldred. Hij had een invalide verwacht wier persoonlijkheid zonder belang zou zijn en wier aanwezigheid zijn plannen niet zou bemoeilijken. Toen hij zag, dat haar kamers werden aangewezen in een vleugel of uitbouw van het huis, had Eldred vermoed, dat ze daar afgezonderd zou leven, zooal niet permanent, dan toch minstens de eerste weken. Tot zoover had hij voorzien; hij verwachtte altijd dat zijn plannen zouden slagen „binnen drie weken”.

Hij nam zich zelfs niet de moeite thuis te zijn toen Miss Malone aankwam. Hij kwam terug even voor het diner en hoorde de piano, die zacht bespeeld werd in het vertrek, dat nu door slechts een enkele lamp verlicht was.

Toen hij de kamer in keek, beschenen haar stralen de blanke schouders van nicht Conny en haar gelaat, dat was opgeheven naar Earl, die tegen de piano geleund stond. De twee knappe jongelui vormden een bekoorlijk tafereeltje, maar niet in de oogen van den beschouwer op den drempel. Het tooneel maakte op Eldred den indruk van een poets die hem gebakken was.

Hij dacht, dat Earl hem wat had voorgelogen omtrent het meisje met de bedoeling hem hierdoor het huis uit te werken voor zij aankwam. Een heel mooi en poezelig katje, vond George Eldred, terwijl hij zachtjes wegsloop en de trap op liep om zich voor het diner te kleeden.

Ze zou Earl gemakkelijk genoeg inpalmen; waarschijnlijk met hem trouwen. En — net als alle vrouwen — zou ze op zijn geld passen om zeker te zijn, dat geen deel daarvan zou afvloeien langs wegen waar zij geen contrôle over had. En ze zag er uit alsof ze daar best toe in staat was; ook dat moest hij erkennen. Het was een ellendig toeval dat Earl haar had gevonden en haar hier had gehaald, juist nu zijn kansen gunstig stonden.

Na enkele dagen was hij nog wel verontwaardigd, doch tegelijkertijd het slachtoffer van een dwaze ingebeeldheid; reeds begon hij nicht Conny lastig te vallen met zijn attenties en zich vernederd te voelen door haar blijkbaren afkeer voor

zijn opdringerigheid. Slechts een heel dwaze man — en dan nog wel iemand die vergelijkenderwijs in alle opzichten de mindere was — zou gepoogd hebben Earl's mededinger te worden in de genegenheid van het meisje. Een verstandig mensch zou die hopelooze neiging uit zijn hart gerukt hebben en zou zijn weggegaan om te voorkomen, dat hij een dwaasheid beging. Maar Eldred klemde zich zoo vast aan de plaats zijner marteling, dat Warren geen kans zag hem het huis uit te krijgen, ofschoon zijn langer verblijf daar een beleediging was aan de nagedachtenis van Grootvader Caverley.

De misdadige samenzwering tusschen Eldred en Morse begon kort na de komst van nicht Conny in New York, ofschoon eerst eenigen tijd daarna de eerste storting op de verkeerde rekening werd geboekt. Deze frauduleuze handeling verschaft den onwelkomen gast een logische reden om door allerlei middelen zijn verblijf in het huis in de Zevenendertigste straat zoo lang mogelijk te rekken.

Hij moest Warren voortdurend in het oog houden. Het was van het hoogste belang, dat hij van diens plannen op de hoogte bleef en Morse deed hem allerlei vernuftige middeltjes en slimmigheidjes aan de hand om op Warren's goedmoedigheid te werken.

Telkens als de athleet op de Bank kwam, bestudeerde Morse hem op alle manieren scherp en nam als het ware de maat van zijn karakter, zooals de meest gewetensvolle kleermaker de maat van zijn lichaam zou hebben genomen. Dan fabriceerde Morse in de werkplaats zijner hersenen een plan voor Eldred om mee te nemen en op zijn neef toe te passen; en meestal lukte dat prachtig. Onder deze bekwame leiding had George nog maanden onder Warren's dak kunnen doorbrennen, als hij zich tegenover nicht Conny behoorlijk had blijven gedragen.

Maar dat kon hij niet en Morse wist, dat hij dat niet kon; zag het duidelijk op zijn gezicht geschreven, dat hij te eeniger tijd het meisje zoo lastig zou vallen, dat zij het niet langer zou kunnen dulden. Dat was jammer, maar geen goede raad ter wereld is in staat een ander hersens te geven of hem te leeren ze te gebruiken.

Vergeleken bij Morse was Eldred een man van ontwikkeling, maar niets dat hij zelf wist, of dat een ander hem kon vertellen was in staat hem te beletten te doen waar zijn hartstocht hem toe dreef. Als hij — behalve de dienstboden — alleen met nicht Conny in huis was, zag hij in zijn verblindheid daarin een prachtige gelegenheid; hij moest haar zien en met haar praten. Dezen keer zou hij haar gunst winnen, of een fout herstellen, waaraan hij zich den vorigen keer had schuldig gemaakt.

De catastrophe kwam op een ochtend toen Warren dadelijk na het ontbijt was weggegaan en Mrs. Leroy, de chaperone, ziek was. Nicht Conny was bezig in de werkkamer en verheugde zich meer in het schrijven van brieven voor Earl, dan ze zou gedaan hebben als ze haar benoeming had ontvangen tot Koningin van Noord-Amerika.

De werkkamer was in een serre op de eerste verdieping van den uitbouw waarin haar kamers waren gelegen. Een heerlijk plekje om te werken; Grootvader Caverley had smaak gehad en oog voor de aankleding van zijn kamers. Wat daar was gebeurd, was niet altijd even mooi geweest; maar de omgeving leek in geen enkel opzicht op het caissière-hokje waaruit de sprookjesprins Asschepoester had bevrijd.

Vroegere ervaringen hadden haar geleerd Eldred te verbieden haar bij haar werk te storen. Zij had hem zelf op een afstand weten te houden, zonder zelfs Mrs. Leroy iets ervan te vertellen; want die zou het Earl hebben overgebracht en dat zou onaangenaamheden hebben veroorzaakt in het huis, dat het meisje zoowel een paleis als een tempel toescheen.

Toen Eldred dien ochtend de kamer binnenkwam, verzocht zij hem heel vriendelijk om weg te gaan. Hij was erg opgewonden, meer dan ooit verblind door haar schoonheid en opgevreten door jaloezie door een kleinigheid die den vorigen dag was voorgevallen. Hij wou de kamer niet uitgaan; men kon bijna zeggen, dat het hem niet mogelijk was.

Daar ze geen dienstbode wou roepen, vervolgde zij haar taak en deed alsof Eldred er niet was. Hij trad naderbij, legde een arm om haar schouders en drukte zijn lippen op haar haar. Zij stond op om hem weg te duwen, hij stak zijn hand uit om haar af te weren en bij ongeluk sloeg hij haar op den mond, waarbij zijn ring haar lip openkrabde.

(Wordt vervolgd)

Foto C. J. Steenberghe

HUIZE BUITENLUST. DE BANK BIJ DE MOERASPLANTEN EN DEN KOEPEL

De tuin van Huize Buitenlust te Oud-Loosdrecht

DE zelf gemaakte en zelf onderhouden tuin (de in de volgende regelen beschreven tuin is dat) heeft, wanneer hij slaagt, onmiskenbare bekoring en wel, omdat hij de zuivere afspiegeling is van de gaven, de eigenaardigheden, de wenschen, de droomen van den maker. Hier dient niet te worden gesproken van maker, maar van makers, echter het samenwerken van den Heer en Mevrouw Loeff de eigenaars van „Buitenlust” grijpt zoo aanvullend in elkander, dat wij den tuin als een eenheid aanvoelen en zien. ☒ Collectionneur beiden, hun huis getuigt er te over van, deed hen ook voor den tuin de dingen vinden die anderen niet vinden en mogelijkheden bedenken en tot uitvoering brengen, waarvan men nu verrast staat te kijken. ☒ Kunstzinnig beiden, met open oog voor kleur en lijn, samengaande met de bekwaamheid om tot uitvoering te brengen dat, wat werd gedroomd en gewaardeerd, ziedaar de belangrijke factoren voor het slagen van dezen tuin vol karakter. ☒ Het huis, van buiten zeer eenvoudig, domineert den tuin niet, berken op het bordes verschuilen het wat en een oude bruine beuk heft zijn breede kroon er hoog boven uit. ☒ Daarentegen is de tuin van het grootste belang voor het huis: de zaal, de serre, de slaapkamers hebben behalve het zeer mooie interieur, het medeleven met den tuin, dat hun waarde niet weinig verhoogt. Hoewel andere kijkjes in den tuin belangrijk zijn, is de waterpartij toch de clou van den tuin en ook van de uitzichten uit het huis en zoo zullen wij dan dit gedeelte allereerst bekijken om later in enkele details te treden van het bloemenkweektuinje, den boomgaard, het „groene” pad met het beeldje, het rozentuinje, het slingerpad, het gazon met den border, het „marmieren” pad met den koepel, de bank onder de wilgen bij de weide, de rots en de „sawah’s” bij het huis. ☒ De tuin is nog heel jong, anderhalf jaar geleden was er een verwaarloosde tuin, die weinig goeds bood. ☒ Wat er

echter wel was en nu tot een onmisbaar element in den aanleg is geworden, dat is de partij wilgen die op de zuidgrens van den tuin staat met linden en een els en een ouden treuresch. ☒ Al zijn de peppels ter rechterzijde ook van waarde, zonder de wilgen was de tuin de tuin niet. ☒ Als men deze wilgen aanziet, dan weet men twee dingen heel zeker, het eene is, dat niets in den tuin gebeurt dan na rijp overleg en ’t tweede is, dat er een open oog was voor het picturale. ☒ Als men uit een verwaarloosden tuin, uit een boomwand, een partij wilgen vrij kan maken, zoodat er een ten deele afsluitende groep is, die niet alleen spreekt, maar het nieuwe geheel groote bekoring geeft en in evenwicht houdt, dan heeft men dit niet dan na veel bekijken gedaan. ☒ „Als wij dezen tak sparen, dan zal ’t toch zijn, of hij met den els aan de andere zijde het uitzicht over de weiden tot ver naar de Loosdrechtsche plassen, omarmt. Als wij het zóó doen, dan zal het worden zooals de Japanners het graag hebben, de elzentakken wat grillig gevormd en de wilgen de fijne beloving er naar toe brengend”. ☒ ’t Was van zelf sprekend, dat, staande in de tuindeur van de zaal, men in het hart zou staan van het uitzicht, dat er, omraamd door de wilgen en de elzen, gekomen grond werd van het tuingedeelte met „het kanaal en den vijver”. Dat uitzicht vroeg niet een grasveld er vóór, het was immers al allemaal weide, wat er viel te zien, weide dan, waar vee op graasde en schapen vredig waren. ☒ Neen, de tuin vroeg het water en de makers, vrienden van de Loosdrechtsche plassen, zochten ook het water en zij maakten het uitzicht en zonder een zweem van kleinmoedigheid. Het was geen kommetje, waar zij zich tevreden mee stelden, ’t is een achthoekige vijver met vier langere rechte en vier sluitend het „kanaal”, dat verbinding geeft tot het pleintje

dichtbij het huis, waar de tuinspiegel staat. De vorm is soms even weggenomen door de overbeplanting, die, van de Loosdrechtsche plassen meegenomen, nu ook hier haar geheel „thuis” zijn toont; de blauwe Godsgenade bloeit er en de Gentianen en geurig staat de Kruisemunt. ☼ Maar ook de grondbedekkers als de fijne grijze en de bruine Acaena, de *Cotula squalida* zijn op hun plaats, en een allerliefste porseleinblauwe Gentiaan van de bergen. Er wordt tegen overgroeiing gewaakt, vrijheid is wel het parool voor de beplanting van den tuin, maar het dagelijksch contact van de ijverige verzorgster, Mevrouw Loeff zelf, waarborgt aan zwakkeren ook het leven. ☼ En zoo prijken er de vier Colchicumkelken op de hooge, bladerlooze stengels met een precieusheid die behoort bij wat in de zaal in huis ziet men dus het water in zijn vorm gevat, den vorm die nooit zal vervelen en die door het flagstone pad er om heen wordt herhaald en versterkt. ☼ Grondbedekkende plantjes en het mos van den oeverrand gekomen, versieren dit steenen omgangspad, dat aan de linkerzijde een hooger opgaande beplanting vindt, waar een *Prunus Pissardii* met zijn donker loof naar voren komt en een sierker in den bloeitijd zijn met brengt. Dáár is het ook, dat in het vroege voorjaar de zelfgezaaide *Primula's* blijdschap geven en later in den tijd hoog de *Digitalis*, bij honderden zich naast en achter elkander rijen. ☼ Ter rechterzijde is het groote grasveld, onberispelijk gehouden, en aan een *Malus*, breed uitgegroeid, is de belangrijke taak gegeven cadans te brengen. Want hoe de wilgen met den els afsluiting en doorkijk geven met den koepel daar, en hoe de beplanting ter linkerzijde met den *Prunus* en den kers het oog richten, deze *Malus*, deze appel-

struikboom, zorgt dat het kanaal zijn lengte behoudt, de achthoekige vijver zich uitlegt in den vorm, zorgt in één woord voor het evenwicht tusschen de verschillende momenten van dit tuingedeelte. ☼ Men behoeft zich maar een enkel oogenblik dezen *Malus* weg te denken om te weten hoe'n leemte er zou zijn, hoe er eigenlijk niets meer zou zijn van wat er nu is. ☼ Dat hier langer stil werd gestaan bij dezen *Malus* is wel om aan te toonen hoe goed hier gewerkt is en hoe doordacht het geheel is, en telkens kan in dezen tuin worden geconstateerd dat het onderling verband er is en dat overall de handreiking van de onderdeelen het tuinbeeld helpt in stand blijven. ☼ Wij verlaten noode dit gedeelte waar *Mimulus* hetzelfde rood van de goudvisschen heeft en waar de waterlelies bloeien en het borrelende spuitertje in het midden onophoudelijk groote kringen op het water doet komen en gaan. Men zou steeds willen blijven kijken hoe de

Foto C. J. Steenbergh

HUIZE BUITENLUST. HET „MARMEREN PAD” TUSSEN DE BORDERS

weerspiegeling van de wilgen dan gebroken wordt, de stammen in bochten zich wringen met de beweging van het water mee en hoe allerfijnst van teekening, licht en kleur alles is in het rhythmisch komen en verglijden van het concentrisch bewogen water. ☼ Maar niet altijd borrelt het spuitertje, vaak is er wat stiltte. ☼ Met den grond o.a. gewonnen door het graven van den vijver en het kanaal is een breede strook, op het achtergedeelte van den tuin gelegen, eenigszins verhoogd, het is hier naar toe dat de rondgang om den vijver met een paar trapjes brengt. ☼ Zoo zijn wij bij den koepel, wiens silhouet met het strooien puntdakje, door de witte pilaartjes gedragen, allervriendelijkst bij het watergedeelte dat wij bespraken aansluit.

(Wordt vervolgd)

TINE COOL

Foto C. J. Steenbergh

HUIZE BUITENLUST. DE TUIN VANAF HET HUIS GEZIEN

Tusschen avond- en morgenlanden

II. DE BULGAARSCHE HOOFDSTAD

TOEN de laatste Turksche heerschers vóór 50 jaar Sofia verlieten, was deze plaats slechts een stadje van 12000 inwoners. Oorlogen en revoluties konden het volk echter niet beletten met wilskracht en energie aan den opbouw hunner stad te werken, zoodat Sofia thans meer dan 200.000 inwoners telt. ☼ Het centrum is modern ingericht, maar het overige deel is nog niet te vergelijken met de steden van centraal Europa. Dit laat zich best begrijpen van een land, dat zooveel door moest maken en geen groote financiële bronnen de zijne kan noemen. ☼ Tot 1908 was Bulgarije zelfs nog een tribuutstaat van Turkije en na dien tijd heeft het aan de zijde van Duitschland in den wereldoorlog gestreden. Zodoende heeft de staatskas alshalve vooruitgang gemaakt. ☼ Door haar snelle opkomst is Sofia bijna een nieuwe stad, met alle voor- en na-deelen onzen tegenwoordigen tijd eigen. Zij heeft om zoo te zeggen geen eigen physionomie. De speciale kenteekenen van de stad vindt men niet in haar gebouwen, noch in haar pleinen of monumenten, maar wel in de haastige rhytmus van dat koortsachtig toenemen, in den onweerstaanbaren vooruitgang, die alles wegveegt, in den ondernemingsgeest, die de de nieuwe steden kenmerkt. Dat alles geeft voorzeker niet altijd de klassieke lijn weer, maar is in zijn geheel de uitdrukking van de vooruitstrevende krachten. ☼ Een van de eigenaardigheden van de stad Sofia is, dat bijzondere wijken, ja zelfs tusschenbeide bijzondere straten, een indruk maken, geheel verschillend van elkander te zijn. Soms hoeft men slechts een zijstraat in te slaan om een wijk voor zich te hebben, die lijkt bij een andere stad te behooren. De huizen, die ons omgeven, zijn in een anderen stijl gebouwd, de menschen hebben andere manieren en zijn anders gekleed. Men bemerkt ook gauw, dat hun bezigheden andere zijn. ☼ De oudste kerk St. Sofia is in het voornaamste deel van de stad gelegen. Zij werd in de 12de eeuw gebouwd. Menige oorlog, onrusten en stormen gingen over haar heen. Eenzaam en verlaten ziet deze kerk er uit, daarentegen op enkele honderden meters afstand verrijzen trotsch de gouden koepels van de prachtige St. Alexander Nevsky kathedraal. ☼ In een ander deel van de stad, op de breede Maria Luiza straat, komen de landslieden in kleurige kleederdracht hun inkoop doen. De kooplieden worden op een harde proef gesteld, niet alleen dat de Bulgaarsche boer zijn duiten tien maal omdraait alvorens ze uit te geven en tot in 't oneindige afdingt, maar ook de wereldcrisis is in Bulgarije, misschien nog erger dan elders, merkbaar. ☼ Het interessantste ge-

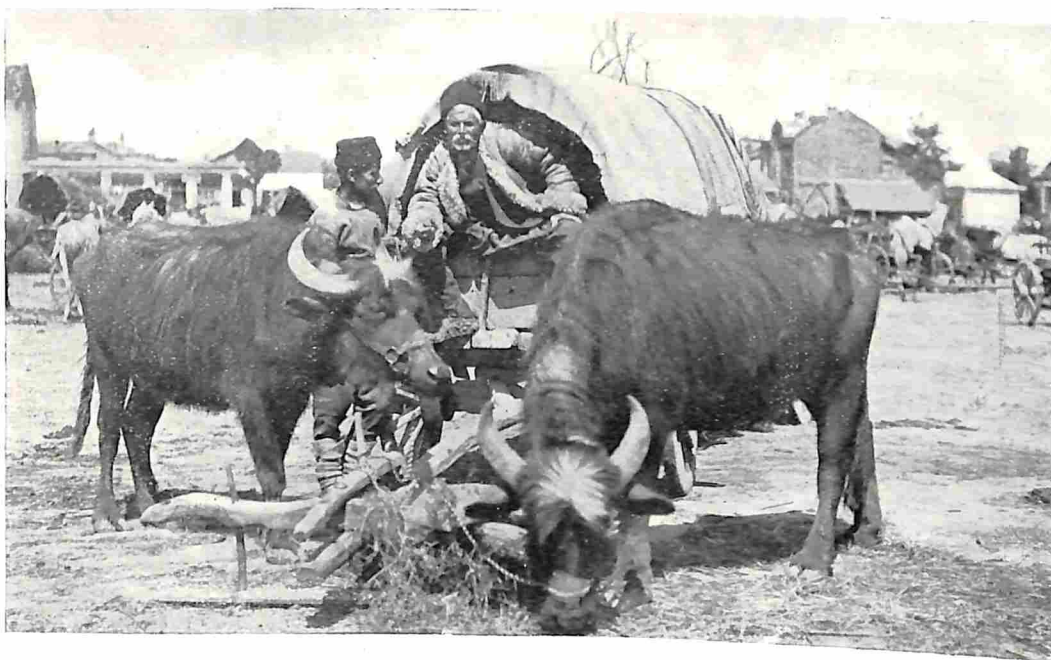

DE BADINRICHTING TE SOFIA

deelte van de stad wordt het minst bezocht. Het is de zigeunerwijk. Hier opent zich een nieuwe wereld, een geheel ander leven voor ons. Met zijn bonte kleuren, zijn afwisselende tafereelen is deze wijk een schilderstuk waardig.

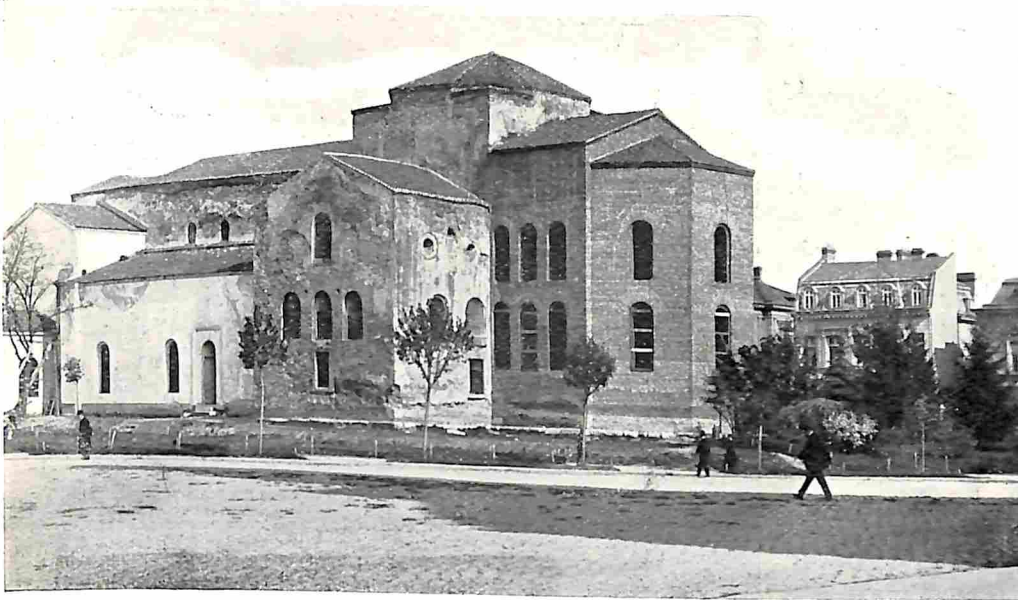
III. DE ZIGEUNERWIJK VAN SOFIA

In Europa kennen we twee soorten van zigeuners, de rondtrekkende en zij, die zich metterwoon gevestigd hebben. De eersten vinden we overal en worden nomaden genoemd, zij houden zich het meest op met korven vlechten, ketel-lappen, de veterinaar te spelen, waarzegger en alle mogelijke soorten van kleine onwaarheden. De laatsten krijgt men alleen in den Balkan te zien, in Hongarije en Tsjecho-Slowakije. Voor het grootste gedeelte oefenen ze het beroep van schoenpoetser of pakjesdrager uit. ☼ Als men in Sofia de laatste huizen van de Pirotsstraat voorbij is, komt men over een klein bruggetje en bemerkt men terstond, dat hier de eigenlijke grens van de stad is. Voor ons een kale zandweg, rechts struiken en boomen, links een rij onaanzienlijke huisjes. Dit is de zigeunerwijk. 't Is verwonderlijk, dat men hier nooit Bulgaren of vreemdelingen ontmoet, want juist deze buurt is ongeëvenaard in Sofia door het kleurige Oostersche leven. We behoeven slechts de lange straat door te loopen, om tot de overtuiging te komen, dat we hier een volk voor ons hebben, dat — niettegenstaande dichtbij — toch ver van alle civilisatie, zijn eigen leven leeft. De kleine huisjes met 3 of 4 vertrekken worden meestal door evenzoveel families bewoond. Mits het niet regent, bevindt zich iedereen op straat, ligt of zit voor de deur en gaat zijn bezigheden na. Deze bestaan in eten, zich onderhouden met zijn buurlui, of wel zich als een kat oprollen en slapen. Zij, die er een bijzonder beroep op nahouden, maken tamboe-rijnen, repareeren aardewerk of sorteeren vodden. Maar het meest opzienbarende in de zigeunerwijk is de dracht der vrouwen. Met een kleurige zakdoek is het hoofd bedekt,

BOEREN MET HUN BUFFELGESPAN OP DE MARKT TE SOFIA

waar onderuit bij de jongeren een paar lange haarvlechten te voorschijn komen. Hun kled bestaat uit een effen rood, blauw of bontgebloemde blouse en een lange wijde broek, die boven de voeten passend afsluit. De meesten loopen blootsvoets. ☼ Toen wij deze wijk doorwandelden kwamen reeds bij de eerste huizen de zigeunkinderen bedelend op ons af. Mijn begeleider raadde mij ten zeerste af iets te geven. Daarom vergenoegde ik me er mee, de bruine kleuters met hun schitterend zwarte kijkers gade te slaan, waaronder er waren, die juist zooals moeder natuur hen geschapen had, met de anderen speelden. Toen we een beetje verder voor een binnenhofje bleven staan kijken kwam een meisje van ca. 14 jaar naar ons toe en knoopte met mijn vriend een gesprek aan. Na eenige oogenblikken zeide hij: ze wil een dans voor ons uitvoeren. Daarvoor waren we natuurlijk wel te vinden, een zigeunerdans krijgt men niet iederen dag te zien. Fluks maakte ik mijn

DE ST. SOFIA, DE OUDSTE KERK VAN SOFIA

camera gereed. Ik wachtte met ongeduld om de danskunst van dit meisje te bewonderen, maar ze bleef vooreerst nog aan 't spreken. ☒ Mijn begeleider vertolkte haar: „Ze zegt, dat ze eerst de kleur van ons geld wil zien, dan kan ze veel mooier dansen, maar daar gaan we natuurlijk niet op in, want dan wil ze toch ieder oogenblik meer hebben.” Mijn vriend was leeraar in Sofia en kende dit volkje te goed, om zich te laten beetnemen. Toen het haar niet gelukte geld te krijgen vroeg ze een sigaret, die we haar ook gaven. De oude zigeunerinnen rooken nog meer dan de jonge, maar ook deze versmaadde de tabak niet. Heel langzaam en bedaard blies ze de blauwe rookwolkjes uit. Na een poos zeide mijn vriend: „wanneer begin je dan eigenlijk.” „Wacht maar even,” zei ze met een kalmeerende handbeweging, „ik moet eerst in stemming komen.” „Goed,” gaf hij lachend ten antwoord, „vertel me dan intuschen, wat die tatoeëring beteekent, die jullie op 't voorhoofd hebben.” „Dat is gedaan, omdat we zigeuners zijn,” antwoordde ze. „Nee,” zei een oude vrouw, die in de buurt stond, „het beteekent, dat we Mohammedanen zijn.” Ofschoon dit volk zeer weinig aan den godsdienst doet en zeer gauw van meening verandert, zijn de meeste zigeuners toch Mohammedaan. De tatoeëring op het voorhoofd van de vrouwen, is niets meer dan een gebogen lijntje, een halve cirkel. Mijn vriend was met deze verklaring niet tevreden, maar niemand had een andere uitlegging, totdat eindelijk een klein meisje naar voren trad en op ernstigen toon zeide: „dit teeken hebben we om ons voor den boezen blik te beschermen.” „Bravo,” riep de leeraar uit, „dat lijkt me eerder 't juiste.” De booze blik speelt bij deze bijgeloovige menschen een groote rol. 't Zijn de slechte geesten, die over de aarde rondzwerven en hun blik veroorzaakt ziekten, den dood of andere ongelukken. Evenwel 't is een feit, dat het tatoeëren niets meer dan een gewoonte is en iedereen geeft er een beteekenis aan, die hem het beste bevalt. ☒ Na dit kleine intermezzo, geloofde ik, dat ons zigeunermeisje nu onderhand wel de goede stemming zou hebben om haar dans te beginnen, maar, o wonder, toen we ons omdraaiden, was ze nergens meer te vinden. „Kom, laten we verder gaan,” zei mijn vriend, die direct begreep, dat ze vrijwillig was weggelopen, „ze heeft ons voor 't lapje gehouden, dat is 't gebruik bij deze lieden.” In een niet al te best humeur nam ik het voorstel aan. Plotseling hoorden we krijtende vrouwenstemmen. Vergeten was de danseres, hier moest iets veel sensationeels gaande zijn. Twee zigeunerinnen disputeerden met gillende stem, de eene trachtte de andere te overschreeuwen. „Die vliegen elkander vast en zeker in de haren,” zeide mijn vriend, „dat belooft interessant te worden, houd je camera maar gereed.” Maar het geluk was dien morgen niet op mijn zijde, geen danseressen en geen vechtende zigeunerinnen zou ik fotografeeren. De twee vrouwen zwaaiden wild met hun armen en de dreigende

gebaren moesten haar woorden meer nadruk geven. Toen het woordgevecht zijn hoogste punt bereikt had en men ieder oogenblik kon verwachten, dat tot handtastelijkheden zou worden overgegaan, traden een paar personen uit de groep naar voren, scheidden de scheldende vrouwen van elkaar en in een ommezien waren ook de meeste toeschouwers verdwenen. Zeer verbaasd over dezen onverwachten afloop, keek ik mijn vriend vragend aan. Als eenig antwoord wees hij naar het einde van de straat. Mijn oogen volgden de aangeduide richting. Kalm en waardig naderden twee gendarmen te paard. Bij de overgebleven zigeuners aangekomen, maanden ze goedmoedig tot bedaardheid. Het was niet de eerste maal, dat zij opgewonden heethoofden kalmeeren moesten. Zulks gebeurt ieder uur van den dag. Een was er echter, die zich deze tusschenkomst niet liet welgevallen. Hij had een

beetje te diep in het glaasje gekeken en schreeuwde barsch tegen de gendarmen. Terstond sprongen een paar vrouwen op hem toe, om hem van een schermutseling af te houden, wel wetend, dat hij toch steeds aan 't kortste eindje zou trekken. Ze probeerden hem van de gevaarlijke plaats weg te krijgen, maar de man was halsstarrig en riep, dat hij maling had aan de ruiters in uniform. Toen dit geschreeuw een van de gendarmen te lang duurde, gaf hij zijn paard de sporen, met twee sprongen was hij naast den rebel, boog zich over hem heen en trok eens flink aan zijn ooren. Na deze gevoelige kennismaking met de macht van het hooge gezag, was „de maling” van den zigeuner aanmerkelijk verminderd. Hij liet zich goedwillig door de zijnen wegvoeren. De kalmte was weer teruggekeerd. De gendarmen vervolgden hun weg. Oud en jong zette zich in de schaduw voor hun huisjes neer. De conversatie wilde echter niet vlotten, velen staarden drommend voor zich heen. Waaraan konden ze wel denken? In hun zwarte oogen las men de afwezigheid van geest, dat op een eeuwig heimwee lijkt. Misschien droomden ze over dat verre en heerlijke vaderland, over de wouden aan den oever van den heiligen stroom, over het volk van Boeddha door wiens aderen hetzelfde bloed stroomt als door de hunne, enz. enz.

(Wordt vervolgd)

A. J. V. BOMMEL

Hoe Sint-Nicolaas' verjaardag vroeger buiten werd gevierd

VROEGER?” zei de oude grootvader, dien ik daarover interviewde, „vroeger?” en hij zweeg een poosje, want hij moest zich in gedachten verplaatsen tot in 't jaar 1855 ongeveer, toen hij een dreumes was te Wognum in West-Friesland, „toen liepe op Sunterklaaseivend boereknechts rond mit kettinge aan d'r biene.

BOERINNEN UIT DE OMGEVING VAN SOFIA

Enne — ze ware roetzwart in d'r gezicht. Ze gooide bai òns de deur ope en dèn zaide ze: „Binne d'r nag stoute joòens?” Je most ze dèn 'n hand geve en dèn gooide ze peperneute teuge de zolder. Dat ware de Sunter-Klaze”. ☼ „En dreigden ze niet met een roe? En reed Sint-Nicolaas niet te paard? De boeren hadden toch paarden genoeg”. ☼ „Nei, heelemaal niet”. ☼ „Was dat nou alles?” vroeg ik eenigszins teleurgesteld. ☼ „Nei, de jongelui en ok de ouwere ginge nei de bakker, om te smakke”. ☼ „Te smakken?” ☼ „Ja, ze gooide mit dobbelstiene op 't smakbord en zoo dobbelde ze om spikkelaas en krentebolle, net zoo lang tot d'r portemonnaie leeg was — en dèn nag langer! De bakker gaf koffie bai de koek, die ze wonnen hadde en de krentebolle brocht ie later bai ze thuis”. ☼ „Dus een dorpsfeest bij den bakker? En den volgenden dag?” ☼ „'s Ochens vond je peperneute in je kous. En dèn ging je mit vader nei je oom of grof-fader deer je een stoeltje zet had”. ☼ „?” ☼ „Ja, je was een paar dagen eerder bai groffader weest, om te vrage, of je 'n stoeltje mocht zette en dèn zai groòtmoeder: „Zet dat klaine stoeltje mar in die hoek”, en as je dèn mit vader de 6de nei „beb en ootje”¹⁾ ging, dèn vond je d'r speulgoed.” ☼ Ziedaar, opa's herinneringen van het Sint-Nicolaasfeest van ongeveer drie kwart eeuw geleden. ☼ En de mijne uit 't laatst der vorige eeuw? Voor mij was Sint-Nicolaas een verschrikking, een boeman. ☼ Als ondergeteekende nu en dan eens tijd heeft, om te dwalen in het rijk van zijn herinneringen, dan blijft hij in gedachten het liefst verwijlen in de grazige en zonnige weiden van Noord-Holland, waar hij nog de feestelijkheid voelt stralen uit het sappige groen en de tintelende lucht, vol muziek van den trillend stijgenden leeuwerik. Waar hij dwaalt, als een kabouter, tusschen het hooge gras, dat reikt tot zijn schouders; eenzaam, maar niet alleen, want een wereld van schepselen krioelt en sjirpt tusschen de halmen, fladdert en gonst over de bloemen. ☼ Of bij het Sint-Maartensfeest, temidden van den vroolijken stoet kinderen, allen voorzien van uitgeholde suikerbieten, die van binnen uit een geheimzinnig rose licht verspreiden. ☼ Maar Sint-Nicolaas! Br. 't Liefst was hij daarvoor maar verschoond gebleven, doch het lag in den loop der wereldsche dingen, niet waar? Eerst had je Sint-Maarten en dan Sint-Nicolaas, of zooals men in Oost-Friesland zei:

„Heisa, Sünte Martini lücht!
Dat is een ware Kündlerlicht.
Und dat is in November.
De ander maand is 't Sünterklaas.
Und dat is in December”.

☼ Och, die avond van 5 December! In de kamer bleef ik in den lichtkring van de petroleumlamp, omdat ik 't daar buiten minder veilig vond. Plotseling zei vader: „Ik ga nag effen²⁾ nei de boer”, en juist, als hij weg was, hoorde ik gestommel en schrikwekkend kettinggerammel in de gang. De kamerdeur ging op 'n kier en Sint-Nicolaas, dien ik niet te zien kreeg, en dien ik mij voorstelde als een grooten, vreeselijken man, vroeg met een bromstem: „Is de jongen wel 's stout?” Gelukkig was moeder thuis en die nam het

1) grootvader en grootmoeder. 2) eventjes.

TREKKENDE ZIGEUNERS IN BULGARIJE (NOMADEN)

DE ST. ALEXANDER NEVSKY KATHEDRAAL TE SOFIA

voor mij op. Of ik een liedje wou zingen? en terwijl ik mij aan de tafel vasthield, zong ik op de wijs van 't Sint-Maartenslied:

5 5 6 6 5 5 3
„Sinterklaas, goed heilig man,
Trek je beste stappers an,
Stap er mee naar Amsterdam,
Van Amsterdam naar Spanje;
Appeltjes van Oranje,
Peertjes van den hoogen boom.
Sinterklaas, mijn lieve oom!
Wat zal ik van je krijgen?
Klompjes vol, kousjes vol,
Dank je, zal ik zeggen”.

☼ Rrt, een, twee, drie maal vlogen er pepernoten tegen den zolder en wanneer ik niets meer hoorde in de gang, durfde ik ze op te rapen en met bevende vingers op de tafel uit te tellen. Ze waren duur betaald! ☼ 'k Herinner mij nog heel goed mijn verrassing, als ik bij het spaarzame licht van een klein petroleumlampje den volgenden ochtend bij 't aantrekken van mijn kous ontdekte, dat daar pepernoten in zaten. Wel zeker, dat had Sinterklaas gedaan. En onder mijn goed lagen op 'n stoel een lei en 'n prentenboek. — En na schooltijd ging ik naar de bureu, waar ik „'n stoeltje had gezet” en kwam terug met een appel met 'n kwartje er in, een zakdoek met mooie prentjes omrand en een speculaas in den vorm van een varken. ☼ Dat was in West-Friesland het Sint-Nicolaasfeest buiten op 't laatst der vorige eeuw. ☼ Niet veel zaaks en toch . . . merkwaardig genoeg, om opgeteekend te worden. ☼ Want geeft het niet te denken, dat tegelijk

met de Hollandsche kinderen, die in Duitschland ongeveer hetzelfde liedje zongen? In Essen b.v. luidde het:

„Sinder Klosz, de hillige Mann,
Trekt den besten Sabbat¹⁾ an,
Kleinen kinderen get e wat,
Grouten wat met de Rouh²⁾ für ein g—”.

Ook elders, zelfs in de buurt van Danzig vindt men dergelijke liedjes. En de rammelende ketting! Ook daarvan vinden we parallellen in andere landen. In Zwitserland droeg de ezel van den Sint klokjes en maakten de „Klauslijagers” zich kenbaar door het luiden van koeienklokken, het klappen met zweepen, het slaan met deksels enz. ☼ Ja zelfs vinden we een bericht uit Bohemen, dat daar Sint-Nicolaas werd begeleid door knecht Ruperich, die — in pels en stroo gehuld — het lichaam had omwonden met een lange zware ketting, terwijl hij in de hand een roede had en op den rug een zak met appels, noten en

1) tabbert. 2) roede.

DE ZIGEUNERWIJK TE
SOFIA. ZIGEUNERKINDE-
REN

zen de kinderen verschrikken en de meisjes halen. — Een vruchtbaarheids-rite. ☼ In hoeverre hiermee het volgende op en top landelijke Sint-Nicolaasfeest in verband staat, weet ik niet. Dat mogen de geleerden uitmaken. ☼ Dr. Schotel vertelt n.l., dat de boeren in Rijnland³⁾ vroeger gewoon waren, indien hun het geluk te beurt viel, nog met Sint-Nicolaas de koeien in het land te mogen melken, al hun volk, knechts en meiden, in de weiden te onthalen op melk en beschuit. ☼ In 1777 werd dit oude gebruik nog eens ingevoerd door Jan van der Zwaan te Rhijnzaterwoude en C. Zwaneveld te Leimuiden. Te Rhijnzaterwoude lieten zij de buurkinderen en te Leimuiden al de kinderen van het dorp en van Vriezkoop zonder uitzondering, beneden de 14 jaar en alle oude lieden boven de 70 jaar door den omroeper uitnoodigen, om tegen vier ure na den middag op de kade van den Wassaarschen polder te komen, waar zeven groote melkemmern met gewarmde melk en met 175 dubbele beschuiten gevuld, in weinig tijd door hen gebruikt werden. ☼ Dat klinkt heel wat Christelijker en aangenamer dan het gerammel van kettingen en het gebrom van roetzwarde mannen!

DE WONDERBOOM

JONA nu ging ter stad uit en zette zich tegen het Oosten der stad, en hij maakte zich aldaar een verdek, en zat daaronder in de schaduw, totdat hij zien zoude, wat van de stad (Ninivé) zoude worden". ☼ „En de Heere beschikte eenen wonderboom en deed hem opschieten boven Jona, opdat er schaduw mocht zijn over zijn hoofd. En Jona verblijdde zich over den wonderboom met groote blijdschap". ☼ „Maar God beschikte eenen worm des anderen daags in 't opgaan van den dageraad, die stak den wonderboom, dat hij verdorde". ☼ Wij durven niet uitmaken, of de vertaling „Wonderboom" het woord van den chronist juist weergeeft. Wanneer we echter in den Lutherbijbel vinden: „Der Herr aber verschaffte einen *Rizinus*" en bij Herodotus lezen, dat de Egyptenaren de plant kweekten en de olie der zaden als brandstof in hun lampen gebruikten, dan mogen we wel aannemen, dat onze plant reeds in de grijze oudheid bekend was en om zijn zeer bijzondere eigenschappen werd gewaardeerd. Al heel vroeg werd de wonderboom als

1) Sanct Nicolaus door Eugen Schnell, 1883. 2) Mannhardt. 3) n.l. de polder in Z.-H.

andere geschenken¹⁾. Het geklingel van bellen en gerammel van kettingen wordt geacht te zijn²⁾ het symbool der geesten, die dus a.h.w. hun komst daarmee aankondigden. ☼ In dit verband wil ik even aanstippen, dat het Sint-Nicolaasfeest waarschijnlijk in de plaats is gekomen van vóór-Christelijke gebruiken. De Heidensch-Germaansche gedachte, dat de vegetatie-demon, de geest van de groeikracht, die 's zomers heeft gewoond in de bosschen en het koren, zich 's winters aan de woningen komt melden, werd door hen veraanschouwelijkt door zelf in 't barre jaargetijde vermomd en gewikkeld in stroen dorre planten rond te gaan. ☼ Nog in 1906 vermoonden zich op Terschelling op den avond van 5 December verschillende personen met duinhelm en heideplanten en kwamen met kettingen in de hui-

kultuurplant naar Europa overgebracht. In de eerste eeuw onzer jaartelling schreef Dioscorides de zaden als purgeermiddel voor; in de Middeleeuwen werd de plant in kloostertuinen gekweekt, en nog eeuwen daarna was ze als sierplant in tuinen zeer gewild. Dan schijnt ze een paarhonderd jaar lang eenigszins in 't vergeetboek geraakt te zijn, tot ze in de achttiende eeuw om zoo te zeggen opnieuw werd ontdekt. In dien tijd was aderlaten en purgeeren nog steeds het alpha en omega van de medische wetenschap en toen nu, van West-Indië uit, de wonderolie als purgans werd aanbevolen en degelijk en onschadelijk werd bevonden, begon de plant nogmaals haar zegetocht, ook door Europa. Behalve in haar tropisch vaderland, wordt ze om de oliehoudende zaden tegenwoordig ook in Frankrijk en Italië aangeplant, bij ons wordt ze als sierplant gekweekt, hoewel lang niet zoo algemeen, als ze verdient. Aan de kultuur kan het niet liggen, want die is volstrekt niet moeilijk. Wij hebben half April de wonderbootjes in flinke bloempotten bij gewone kamertemperatuur te kiemen gelegd en einde Mei de kiemplantjes naar den vollen grond overgebracht. Bij deze temperatuur hadden ze dus 6 à 7 weken noodig gehad om hun zaadlobben te vertoonen. In den warmen bak zal het wel gauwer gaan, maar dat haalt weinig uit, omdat ze toch niet eerder in den tuin geplant mogen worden, vóórdat het nachtvorstgevaar geweken is. Heeft het eenmaal goed wortel geschoten, dan ontwikkelt het kiemplantje zich in een paar maanden tot een forsche bladplant, die vooral in het gazon voortreffelijk tot haar recht komt. Maar de eerste nachtvorst maakt aan haar

bladerpracht een einde. ☼ Om de bloemen zal de gewone tuinliefhebber de wonderboom denkelijk wel niet kweeken, al zijn ze voor den botanicus ook merkwaardig genoeg. In de bladoksels ontwikkelt zich de pluimvormige bloeiwijze, onderaan verschijnen uit het geelachtig groene bloemdek de sierlijke fijn-crème meeldraadtuiltjes, aan den top zitten de vrouwelijke bloemen met haar roodbruine stempels. Voor de bestuiving der vrouwelijke bloemen zorgt de wind. Men hoeft maar even tegen een rijpe meeldraadbloem te tikken en dichte stuifmeelwolven worden eruit geslingerd — een eigenschap, die de wonderboom met elzen, populieren, hazelaars, grassen en andere windbloeiërs gemeen heeft. Of de stamperbloemen honing bevatten, heb ik in mijn literatuur niet kunnen vinden. Ik zou haast denken van niet, daar ik er nooit een honigzuigend insect op aantrof. Wel zag ik eens een honingbij een poging wagen om stuifmeel te verzamelen, maar de kennismaking scheen niet mee te vallen, want ze maakte spoedig rechtsomkeert. ☼ Na de vruchtzetting vallen de meeldraadbloemen af, de stampers ontwikkelen zich tot een lange tros van sterke vruchtjes, die veel op kleine kastanjevruchten gelijken en elk drie fraai gemarmerde zaden bevatten. ☼ De wonderboom behoort tot de zeer belangrijke familie der Wolfsmelkachtigen, aldus genoemd naar het melksap, dat vele hiertoe beho-

UIT DE ZIGEUNERWIJK TE SOFIA.
BINNENHOFJE

UIT DE ZIGEUNERWIJK TE SOFIA.
ZIGEUNERINNEN

rende geslachten bij verwonding afscheiden. In den regel bevat hun melksap zeer giftige stoffen. Onder de tropische vertegenwoordigers der Euphorbiaceen moet in de eerste plaats de Hevea genoemd worden, wier melksap de onmisbare kאוetsjoek levert en die in de laatste jaren een kultuurplant van groote beteekenis is geworden. ☼ Als kultuurplant wordt de wonderboom voornamelijk om de zaden gekweekt. Ze worden geschild, fijn gemalen en koud uitgeperst en leveren de bekende en gevreesde wonderolie. Om haar walgelijken bijsmaak wordt ze door de meeste zieken ongaarne ingenomen, maar toch hebben andere en smakelijker middelen, die de chemische fabrieken in de laatste jaren aan de markt brengen, ze niet uit de rij der purgeermiddelen kunnen verdringen. Men kan het innemen van wonderolie echter belangrijk veraangenamen, als men ze in lauwe melk geklutst toedient, een manier, die ik aan alle huismoeders met kleine patientjes kan aanbevelen. ☼ De meeste olie komt uit Italië, waar de wonderboom vooral in de Povlakte wordt aangeplant. Ook Frankrijk en Oost-Indië leveren olie, maar de laatste schijnt van minder goede kwaliteit te zijn. Vóór de algemeene verspreiding der leerkleurstoffen gebruikte men in de ververij zwavelzure wonderolie. Lezers, die hun chemie van de H.B.S. nog niet heelemaal vergeten zijn, zal het zeker interesseeren, dat deze stof door de imponeerende formule $C^{18}H^{24}O^2 \cdot SO^2H$ wordt voorgesteld. De structuurformule zal ik er maar niet bij teekenen, om de eenvoudige reden, dat ik die zelf niet ken. Katoenen stoffen, die met zwavelzure ricinusolie behandeld worden, krijgen de prachtige en duurzame kleur, die als Turksch of Indisch rood bekend staat. ☼ In Britsch-Indië worden de bladeren van een Ricinusvarieteit gebruikt voor het opkweken van zijderupsen. Het komt me voor, dat de wonderboom een ideale voederplant voor den rupsenkweker moet zijn, als ik bedenk, dat de grootste bladeren in mijn tuin — arme Biltsche zandgrond — een breedte van 60 c.M. bereikten. Hoe groot ze dan wel in vruchtbaren bodem bij tropische broeihitte kunnen worden, waag ik niet te schatten. ☼ Er is één ding, waarover ik graag nog iets naders zou weten. De wonderboomstengel vertoont namelijk op de knopen twee of drie vlak-bekervormige organen, die vocht afscheiden. Ze zitten ook wel halverwege den bladsteel, en vaak ook daar, waar deze in het blad overgaat. Op de foto kunt ge ze vlak onder den oksel van het jonge blad vinden; het is niet onmogelijk, dat ze iets met de watervoorziening van de plant te maken hebben. ☼ De wonderboom verdient onze belangstelling ten volle. Ik hoop, dat menig tuinliefhebber in

Foto B. E. Bouwman

DE WONDERBOOM (HOOGTE 2.30 M)

het volgend seizoen met deze fraaie en merkwaardige plant eens een proef zal nemen. Hij zal er geen spijt van hebben.

B. E. BOUWMAN

HOLLANDSCHE WINTERS

ONS gezegend klimaat is wel zeer afwisselend. Zonder eenige nadere aankondiging krijgen wij elk jaar weer verschillend: vroege of late voorjaren, droge of natte, koude of warme zomers; het is, dat wij ons voor de goede orde nog aan de seizoennamen houden, maar wij krijgen zomers, die meer op winters lijken, en winters . . . ? Ja, de winters zijn nog onberekenbaarder dan iets anders. ☼ Het eene jaar: sneeuw . . . overal sneeuw, alle vaarten en sloten dicht, de landen wit, de lucht blauw, de zon stralend over dit alles . . . En dat niet voor eens een uur, of een achternamiddag, of een paar toevallige dagen . . . Dit: ijs en sneeuw, en vorst en klaarte alle dagen, dag aan dag. ☼ Weken duurde deze z.g. „on-Hollandsche” winter; dit weer, waar wij anders voor naar Zwitserland moesten reizen, en er daar nog dikwijls tevergeefs naar konden verlangen. Die feestelijke momenten van: „De Ijsbaan is open!” of: „Als het nu vannacht nog maar een beetje vriest, ligt de vaart morgen misschien dicht!” waren lang voorbij. De Ijsbaan, alle ijsbanen waren alle dagen open, waren weken lang open, zoodat er bijna geen aardigheid meer aan was er heen te gaan. Niet alleen die eene vaart, die er zoo gunstig voor lag . . . alle vaarten waren dicht, alle kanalen, alle rivieren bijna. De zee over naar Marken, het Y, de Maas, ijs, ijs en nog eens ijs . . . 'n Heerlijkheid voor alle schaatsenliefhebbers: „'n ouderwetsche winter” hadden die altijd verlangd. Ik weet niet, of dit een ouderwetsche was, of niet, maar meer kon toch zeker niemand wenschen! Op de vlugge schaats kon men het heele land doorkruisen. ☼ Onderwijl was het koud; ook dat was, zooals wij het lang niet beleefd hadden: het was buitengewoon koud. „Als het vannacht nog maar een beetje vriest”, waren we gewoon te wenschen; maar nu vroom het 's nachts geen beetjes: dagen achtereen vroom het 's nachts over de dertig graden, en ook overdag bleef de temperatuur beneden nul. ☼ Alles heerlijk voor de liefhebbers. Maar al gauw bleek, dat de gewone beschutting voor deze buitengewone koude niet

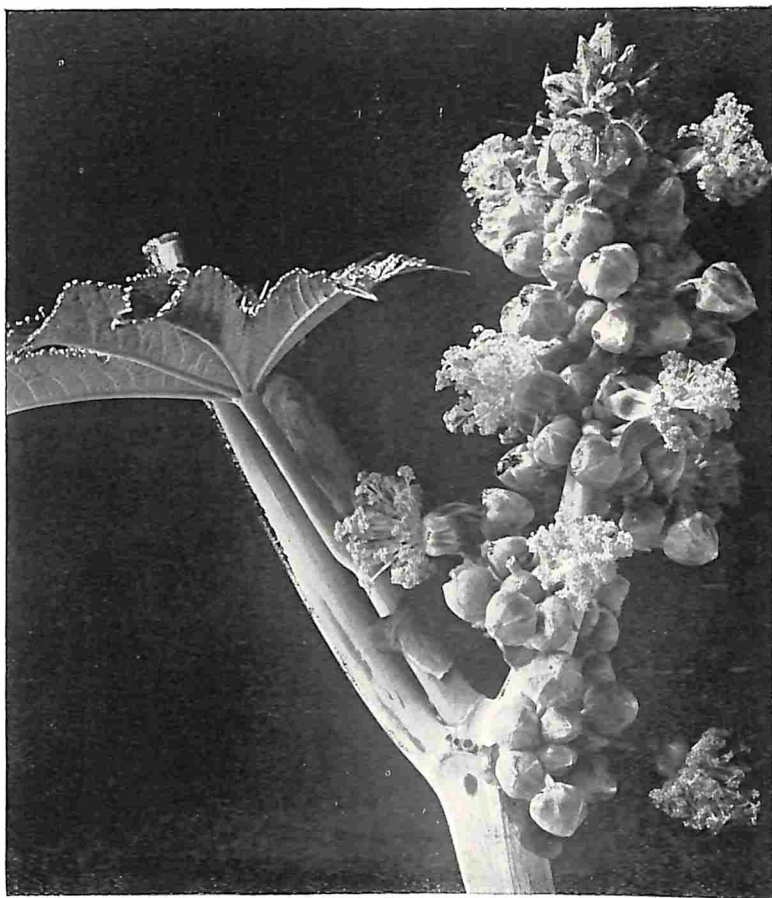

Foto B. E. Bouwman

BLOEIPLUIM VAN DEN WONDERBOOM
(1/8 DER NAT. GROOTTE)

voldoende was, en velen waren niet in staat zich het meerdere, dat noodig was, ineens aan te schaffen. Ook de verwarming in huis, de watervoorziening, veel bleek tegen zoo'n winter niet bestand, en moest veranderd worden. ☼ En het andere jaar . . . nu we er aan gewend zijn, er op voorbereid desnoods . . . zonder meer schijnt de herfst in de lente over te gaan; boomen en struiken liepen weer uit, voor zij hun oude, verdorde loof nog geheel kwijt waren; de vogels zingen en wij plukken katjes in den tijd, dat wij vroeger schaatsenreden. De verwarmingen branden te hard, en al onze uitvindingen tegen het bevrozen van het motorcoelwater in een onverwarme garage blijken waardeloos. Onze extra-dikke winterkleeren . . . we hoeven ze nu niet eens te voorschijn te halen; al onze nieuwe maatregelen, ze blijken nu weer zonder eenig nut. ☼ En kiezen tusschen deze beide uitersten? Of die onbestendige middenweg, die ons meestal een overvloed van vuile sneeuwmodder en regenachtige hagelbuien bracht? Zeggen, wat wij prettiger vinden, of hoe wij het zouden inrichten, lange beschouwingen houden, dat wij „toch maar liever een echte winter met ijs hebben” of dat „een zachte winter toch maar veel beter is, vooral ook voor wie het arm hebben?” Dat heeft in ieder geval heelemaal geen waarde; het wordt ons toegezonden, en we hebben het aan te nemen, zooals het komt. Wij hebben wel al heel wat bereikt op deze wereld; soms lijkt het bijna of de kleine mensch het heelal maken en breken kan; maar over het klimaat hebben wij toch wel heel blijkbaar heelemaal niets te zeggen!

MARYANNE VAN LOCHEM

De daktuin bij Selfridge

DE daktuin was, voor de Bijenkorf te Rotterdam haar dak hiervoor beschikbaar stelde, een weinig gekende grootheid in ons land. Een enkele particulier moge zich die weelde al eens veroorloofd hebben, inheemsch is de daktuin bij ons niet geworden. Een daktuin als die van Selfridge, het groote Londensche warenhuis, is stellig van een uitvoerigheid, welke hier zeker eenige jaren geleden nog tot de fata morgana's behoorde. Pergola's en fonteinen, grasvelden en een waterval, die langs rotsen neerklatert, maken van Selfridges dak een soort oase in de Londensche steenwoestijn. Waar de bezoekers, en vooral de bezoeksters gaarne verpozen na haar vermoeiende tocht door de groote magazijnen. Wijd is het uitzicht over de Metropool rondom, het straatruoer is op een veiligen afstand; het is mogelijk rustig zijn boek te lezen, haast boven lucht en wolken. Als een moderne Semiramis, wier hangende tuinen hun mysterieus aureool verloren hebben, dank zij moderne techniek.

R.

Fransche truffeljagers

EEN goed tot truffelszoeken afgerichte hond tikt met een zijner voorpooten de plek aan, waar hij een verborgen truffel speurt, waarop zijn baas die ontgraven kan. Honden leenen zich voor het truffelzoeken in vele opzichten heel goed, ze bewegen zich gemakkelijk over ruig begroeid terrein en bezitten een groot uithoudingsvermogen. Echter wordt een hond gemakkelijk van zijn taak afgeleid, een hazen- of konijnenspoor, alle levende gedierte in het veld brengt hem op andere gedachten en wegen. Truffels zoeken met eenige honden tegelijk acht men ondoenlijk. Ze spelen vaak samen en verstrooien elkanders aandacht. ☼ Varkens worden ook als truffeljagers afgericht, doch men kan van hen niet lang achtereen gebruik maken. Na een poos worden deze dieren moe, verliezen merk-

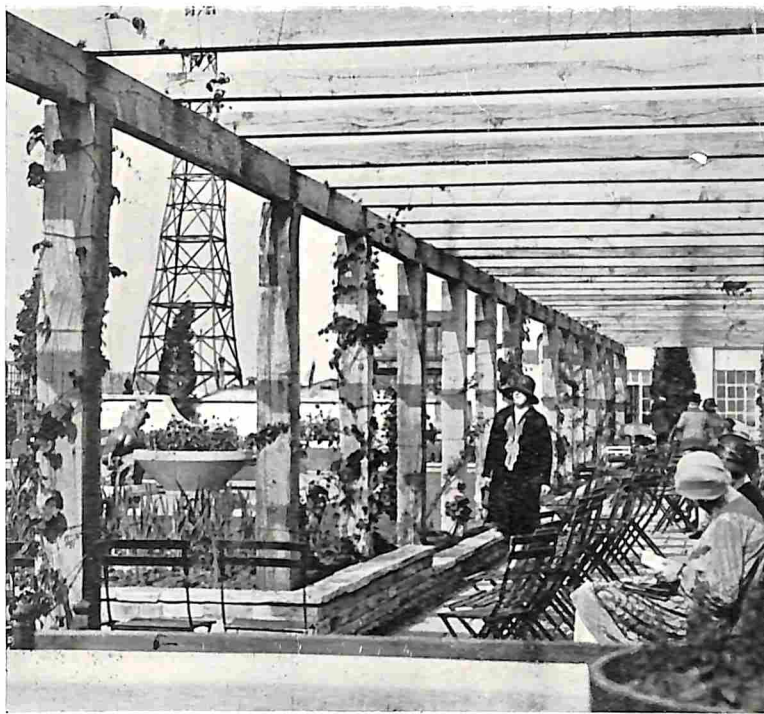
baar hun goeden wil en weigeren ten slotte de verdere opsporing. Daarom maakt men alleen in den vroegen morgen of in den namiddag van hun speurdiensten gebruik met een flinke rustpoos ertusschen. Als neusdier is het varken voortreffelijk tot dit werk geschikt, een goede truffelzoekende zeug begaf zich langs een rechte lijn van 50 meters al snuffelend naar een punt, waar een handbreed onder den grond zich een truffel bevond. Een in het veld gebracht speurvarken gaat met zijn neus al snuffelend langs den grond om, staat op de gezochte plek gekomen stil en knort luide. Als het de truffel bloot begint te wroeten en zich verleiden laat om den paddenstoel in den bek te nemen, roept een tikje op zijn snoet het tot de orde, zijn vondst wordt hem afgenomen. Doch goed afgerichte dieren wagen het niet meer de truffels aan te raken, ze wachten bij de gevonden plek, stil toekijkend, af, hoe de baas met zijn handen deb uit opgraaft, en incasseeren daarna de belooning voor hun werk in den vorm van een stukje brood. Ooggetuigen verzekeren dat een truffelzoekende krulstaart met slimme oogjes, gewichtig deel lijkt te nemen aan de handeling, met ongeduld het opgraven gadeslaat en zichtbaar ontevreden is, wanneer de verdiende belooning even uitblijven mocht. Die eindschakel in den keten van zijn prestaties mist het niet graag. G.

Boekbeschuwing

MARIE C. VAN ZEGGELEN.
Twee Amsterdamsche Joffers. Amst. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitg. Mij. Geill. door Lizzy Ansingh.

MEVROUW van Zeggelen verstaat de kunst historie tot leven te wekken. Ieder, die „bronnen” heeft bestudeerd, weet, wat 't zeggen wil, zich zoo volkomen van zakelijke nuchtere mededeelingen los te maken, dat de menschelijke achtergrond zichtbaar wordt en we ons bewust worden van de waarheid, dat al deze menschen, achter feiten en data verborgen, eenzelfde persoonlijk leven hebben gehad als wij, 20ste-eeuwsche stervelingen. Een dergelijke bewustwording is des te moeilijker, naarmate de personen, wier leven

we nasporen, op hooger voetstuk zijn gezet door tijdgenooten en nakomelingen. En het is geen geringe verdienste van Mevrouw Van Zeggelen, dat ze in haar jongste boek, „Twee Amsterdamsche Joffers” erin is geslaagd van Vondel een „gewoon” mensch te maken, ons den „dichter” niet te doen vergeten, maar hem te voelen als een wijs en geestig man, in het dagelijksch leven vanzelfsprekend zijn naasten bemoedigend en steunend, zelfs terwijl zijn poëzie de spil blijft, waarom zijn eigen leven draait. ☼ En de twee Amsterdamsche meisjes, die hij met raad en daad bijstaat, Ida en Agneta Block, waardeeren dan ook ten volle het voorrecht hem als bloedverwant nader te bestaan. Vooral Agneta, van wie we weten, hoe ze later, toen Vondel in zijn ouderdom eenzaam, zonder kinderen en kleinkinderen, was achtergebleven, een trouwe verzorgster voor hem is geweest. ☼ Van Agneta's jonge meisjesjaren vertelt Mevrouw Van Zeggelen: ze werden aanleiding tot menig bloeiend tafereel uit Amsterdams gloriëtijd, toen het Y openlag voor een ontzaglijke handelsvloot, toen de welvaart der kooplieden het bestaan der kunstenaars verzekerde. Kunstenaars als Rembrandt, Govert Flinck, Philips de Koninck, die bij de welbewuste kooplieden, hun gilden, hun verwanten de modellen vonden voor de doeken, die voor ons een bevestiging zijn van de overlevering over Amsterdams welzijn en macht. Een macht, welke Agneta zoo indrukwekkend aanschouwde uit het venster van Vondels kamer: „Hier zag men neer op dit alles en over dit alles, over de machtige aaneengesloten handelswereld, de huizen, de schepen, tot ver, ver weg waar het breede Y golfde, nu reeds

DE DAKTUIN VAN SELFRIDGE TE LONDEN

beschenen door de middagzon, tot daar waar de groote schepen in den nevel van goud achter de palen lagen". Hoe feestelijk was het leven in Amsterdam voor den gezeten burger. Men ging er ter kermisse, een jaarlijks weerkerend festijn, men reed er schaatsen op het breede Y, men bewonderde Vondels tooneelspelen in de Academie en men hield er gastmalen, waarbij de tafels flonkerden van goud en zilver. ☼ Het klinkt als een sprookje en toch, het was een werkelijkheid, tot welke Mevrouw Van Zeggelen met dit boek ons nader brengt. Zooals ze 't reeds gedaan heeft in *De Plaetse aen de Veght*, waarin dezelfde Agneta Block, dan als huisvrouw van Sybrant de Flines, haar tweeden man, reeds een oogenblik te voorschijn trad. Toen de *Flora Batava*, die ze als Amsterdamsche Joffer, als vrouw van Hans de Wolff, Vondels neef, reeds beloofde te worden. Een vrouw van eruditie, van smaak, wier invloed, gelijk die van vele van haar 17e eeuwse zusters, op kunsten en wetenschappen van betekenis is geweest. In stilte, zonder ophef, gelijk Marie van Zeggelen 't heeft onderscheiden en wist uit te beelden. De uitvoerige bronnenvermelding benevens de zakelijke mededeelingen over enkele feiten en data versterken de belangrijkheid van dezen „min of meer" historischen roman, gelijk de schrijfster zelve haar werk betitelt. ☼ Lizzy Ansingh verzorgde de illustraties, welke een teere en nauwgezette verlichting teekenen. Is niet allerliefst dit kleine Pieterken, even kinderlijk, als jong is het heele figuurtje van zijn trouwe verzorgster Agneta Block? Uit iedere illustratie blijkt de toewijding der teekenaar, die de bekoring der personages onderging en ze wist uit te beelden.

RO VAN OVEN

TWEE AMSTERDAMSCH E JOFFERS. PROEVE VAN ILLUSTRATIE

ADAM IN 1929

8) DOOR BURT McCONNELL

ERST leed ik ontzettend door de steken van de duizenden vliegen, maar na een paar weken sterven de vliegen. De eenige vijand bleef: de vervloekte wezel. Gisteravond hoorde ik het tegengewicht van een val, door mij expresselijk voor dat ondiep vervaardigd, neerslaan. „Nu is ie er bij", dacht ik en ik liep hard om te kijken. Vroolijk liep . . . de wezel voor mij uit en keek van de verte met mij naar de lege val . . . ☼ Sedert zes dagen is de winter voor goed ingetreden en met den winter valt in deze streek niet te scherpen. Toen ik eens op een Februaaridag in Quebec een locomotief en een tender voor twee derde onder het ijs zag zitten, had mij dat al getroffen. Restaurants en winkels lieten voor reclame beelden uit sneeuw vervaardigen. Ik herinner me nog een groep van een slede met honden, welke ik een waarlijk meesterwerk vond. Die opeenhooping van sneeuw en ijs maakte indruk op me en toch kon ik toen nog niet vermoeden, dat ik op zekeren dag al de gestrengheid van zulk een winter aan den lijve zou ondervinden op een plaats, welke nog vijfhonderd K.M. meer ten Noorden van Quebec lag. ☼ Ik dacht aan het Halvemaansch meer, door mij ontdekt en zoo genoemd, en hopen, dat ik door de sneeuw het geluk zou hebben eenige elanden te ontmoeten, nam ik gistermorgen mijn katapult, mijn fotoestel en nog enkele dingen en ik begaf

me op weg. Het meer was door een ijslaag van tamelijke dikte overdekt. Ik liep er een eind overheen, zonder me te ver van den oever te wagen, want een onderdompeling in dat ijskoude water, zonder gelegenheid te hebben zich bij het vuur te drogen, zou zeker een doodelijken afloop hebben gehad, ook voor meer geharden. Op den Oostelijken oever ontdekte ik sporen van een Indianenkamp. Twee patrijzen zaten op een tak ter hoogte van vijf à zes meter een dutje te doen. In deze streek zijn de patrijzen zoo weinig schuw, dat een jager ze gemakkelijk kan naderen. Ik doodde er een, op bijna te gemakkelijke wijze, maar de ander besloot nu toch om weg te vliegen. Niettemin is het geen ongewoon verschijnsel, dat het mannetje en het vrouwtje te zamen blijven en zich zelfs te zamen laten doodden. ☼ In Noordelijker richting ontdekte ik andere, zeer kleine meertjes. ☼ Ik bereidde me weer een soort slaappleaats uit bladeren, ontstak vuur, roosterde een patrijs en sliep daarna in. Tot nu toe had ik ditmaal geen elandssporen gevonden, maar dit wilde nog niet zeggen, dat ze er niet waren; b.v. in de boschjes, welke een paar honderd meter hooger gelegen waren. De eland is dol op schors van jonge boomen. ☼ Inderdaad zag ik den volgenden morgen,

in de nabijheid dier boschjes, elandssporen en daarna boomtakken, waaraan op een of twee meter van den grond af bladeren ontbraken. De indrukken in de sneeuw konden hoogstens een dag oud zijn. Uit de grootte der voetstapen en uit de hoogte, waarop wat schors was weggevreten, leidde ik gemakkelijk af, dat het een eland van minstens vier jaar oud moest zijn, welke onderweg zich aan de jonge takken te goed deed. ☼ Men kan zich voorstellen, dat

de gedachte aan een zoo nabije ontmoeting me opwond. Het was bar koud, maar daar ik hard liep, met alles wat ik had meegenomen, baadde ik weldra in het zweet en mijn brilleglazen besloegen. (Tot nu toe vergat ik op te merken, dat ik wel gedwongen was ook in mijn functie van voorhistorisch mensch een bril te dragen.) Om geen tijd te verliezen vond ik het zelfs te veel moeite mijn brilleglazen af te vegen; ik nam mijn bril af en vloog weer vooruit. Na een paar passen brak het me op. Ik zag vaag een boomstronk, wilde er over heenwippen, miste den sprong en daar lag ik languit. Er was me niets gepasseerd, maar de schrik zat er in. ☼ Nadat ik was opgestaan, ging ik weer op weg, zij het veel voorzichtiger en ik vond de plek, waar de eland had geslapen. Na nog een half uur zag ik sporen, welke zoo versch waren, dat ik kon gelooven, dat de eland nog geen vijf minuten geleden gepasseerd was. De lengte der passen schatte ik tot nu toe op ongeveer negentig centimeter. Plots werd de afstand grooter, verdubbelde, werd drie meter en dit beteekende, dat de eland had gezet. Het was mis . . . ☼ In de laatste dagen zal ik een twaalfstal vlieg machines hebben gezien. Ik geloofde, dat zij voedsel brachten aan de mijnwerkers bij het meer. Maar juist vandaag heeft inspecteur McKibben me bereikt en hij legde me uit, dat gezocht werd naar zes verloren vliegeniers. Vier schenen er inmiddels gevonden te zijn, maar twee ontbraken nog.

(Wordt vervolgd)